NATUR VÅRDS VERKET

Handbok för provledare vid jägarexamen

REVIDERAD NOVEMBER 2026

Omslagsfoton: Hans Berggren och Magnus Nyman / Johnér bildbyrå

Förord

Den 15 december 1983 beslutade regeringen att jägarexamen skulle införas i hela landet den 1 januari 1985. Samtidigt bemyndigade regeringen Naturvårdsverket att bland annat utfärda föreskrifter för jägarexamen. Naturvårdsverkets föreskrifter är bindande och Handboken utgår från nu gällande föreskrifter.

Handboken, som publicerades för första gången i april 2018, vänder sig framför allt till provledare för jägarexamen. Den är avsedd att medverka till att jägarexamen genomförs på ett enhetligt sätt i hela landet. Tillsammans med Jägarorganisationernas PM, som finns som nedladdningsbar pdf på Naturvårdsverkets hemsida, ger den till exempel anvisningar om provplatsernas utformning och om hur proven ska genomföras och bedömas. Naturvårdsverket svarar för handbokens innehåll, liksom jägarorganisationerna svarar för sin PM.

Arbetet med publikationen har bedrivits av Kerstin Hultman-Boye, Jenny Landin, Nils Mårtenson, Patrik Svedberg samt David Bruun för Naturvårdsverket samt jägarexamenssamordnarna Henrik Falk för Svenska Jägareförbundet och Jimmy Låås för Jägarnas Riksförbund.

Stockholm 2024

Naturvårdsverket
Claes Svedlindh
Avdelningschef Naturavdelningen

Läsanvisning

Handbok för provledare vid jägarexamen ligger som nedladdningsbar pdf på Naturvårdsverkets hemsida, tillsammans med Jägarnas PM (JPM).

Handboken utgår från Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:10) om jägarexamen, som trädde i kraft den 1 januari 2016. Därefter har två ändringsföreskrifter tagits fram; NFS 2019:8 som trädde i kraft den 1 januari 2020 samt NFS 2023:5 som trädde i kraft den 15 maj 2023. I augusti 2024 togs en konsoliderad version fram varför det framåt refereras enbart till NFS 2015:10.

Första kapitlet kan ses som en sammanfattning av jägarexamens syfte, organisation, innehåll och genomförande, liksom av provledarens roll. De följande kapitlen tar mer utförligt upp dessa ämnen.

För att jägarexamen ska kunna genomföras under så lika förutsättningar som möjligt i hela landet har Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund (jägarorganisationerna) dessutom utfärdat detaljerade instruktioner och rekommendationer om såväl provbanornas utseende som provens genomförande och bedömning. Bland annat redovisas noggrant de kontroller en provledare ska göra vid de olika proven. Jägarorganisationernas instruktioner finns i Jägarorganisationernas PM (JPM) som ligger som separat pdf. JPM utgör ett viktigt komplement till själva handboken och bör användas jämsides med denna.

Bilaga 1 består av den konsoliderade versionen av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:10) om jägarexamen.

Bilaga 2 består av Instruktion digitalt jägarexamensprov.

Till JPM finns också ett antal bilagor:

- Instruktion till provtagare (bilaga JPM:1)
- Instruktion till provledare (bilaga JPM:2
- Intyg för avlagda prov (bilaga JPM:3)
- Exempel på rätt ifyllda intyg (bilaga JPM:4)
- Regler för märke för jägarexamen (bilaga JPM:5)

Innehåll

FÖRORD **2**

LÄSANVISNING **4**

1. JÄGAREXAMEN – FÖR SÄKER JAKT OCH GOD VILTVÅRD **8**
1.1 God jaktkultur ska främjas **8**
1.2 Ekologi, skjutvapen och lagar **8**
1.3 Teori och praktik **8**
1.4 Provledare och provbanor **9**
1.5 Organisation, ansvarsfördelning och samverkan **9**

2. PROVLEDARE – EN ANSVARSFULL UPPGIFT **10**
2.1 Vem kan bli provledare? **10**
2.2 Från uttagning till förordnande **10**
2.2.1 Uttagning 10
2.2.2 Utbildning 11
2.2.3 Förordnande – registernummer 11
2.2.4 Återkallande av ett förordnande 11
2.2.5 Provledarens roll 12

3. PROVBANOR I VARJE LÄN **14**
3.1 Grundläggande krav på provbanor **14**
3.2 Detaljutformning av provplatser **14**

4. JÄGAREXAMEN – PROV, INTYG OCH AVGIFTER **15**
4.1 Teori och praktik **15**
4.2 Praktiska prov **16**
4.2.1 Hagelgevär 16
4.2.2 Kulgevär för patroner i klass 2–4 och luftgevär tillåtna för jakt 16
4.2.3 Kulgevär för patroner i klass 1 16
4.3 Praktiska prov avläggs i sin helhet samma dag **17**
4.4 Intyg **17**
4.5 Tidigare avlagda prov **17**
4.6 Avgifter **17**
4.7 Språksvårigheter och funktionsvariation **18**

5. TEORIPROV – SKA AVKLARAS FÖRST 19
5.1 Fastställda frågor 19
6. DE PRAKTISKA PROVEN 20
6.1 Inledande kontroller inför prov 20
6.2 Olämpligt uppträdande med vapen – inget prov 20
6.3 Information inför varje moment 21
6.4 Omdöme efter varje moment 21
6.5 Möjligheter att göra om underkända prov och moment 21
6.5.1 Omprov av moment i Praktiskt hagelgevärsprov och Praktiskt grundprov/kulgevär 22
6.5.2 Omprov av moment i högviltprov/kulgevär 22
6.5.3 Nytt prov – full avgift 22
6.5.4 Omprov – tid och omfattning 23
6.6 Efter dagens prov – intyg och redovisning 24
7. PRAKTISKT HAGELGEVÄRSPROV 25
7.1 Ingående moment och vapen 25
7.1.1 Fyra moment 25
7.1.2 Banan ska tillhandahålla minst ett hagelgevär 25
7.2 Säker hagelgevärshantering 25
7.3 Avståndsbedömning med allmän hagelgevärshantering 26
7.4 Kombinationsprov – Säker hagelgevärshantering och avståndsbedömning 26
7.5 Lerduveskjutning med allmän hagelgevärshantering 27
7.6 Skjutning mot markmål med allmän hagelgevärshantering 27
8. PRAKTISKT GRUNDPROV/KULGEVÄR 28
8.1 Ingående moment och vapen 28
8.1.1 Banan ska tillhandahålla minst ett kulgevär 28
8.2 Säker kulgevärshantering 28
8.3 Precisionsskjutning med allmän kulgevärshantering 28
8.3.1 Markering av träffbilder 29
9. PRAKTISKT HÖGVILTPROV/KULGEVÄR 30
9.1 Ingående moment och vapen 30
9.1.1 Provalternativ 30
9.1.2 Vapen 30

10. PRAKTISKA PROV FÖR PROVTAGARE MED FUNKTIONSVARIATION ELLER ANNAT MODERSMÅL ÄN SVENSKA 31

BILAGA 1 NFS 2015:10 32

BILAGA 2 Instruktion digitalt jägarexamensprov 41

1. JÄGAREXAMEN – FÖR SÄKER JAKT OCH GOD VILTVÅRD

1.1 God jaktkultur ska främjas

Den som vill ha tillstånd att inneha jaktvapen ska kunna visa upp intyg på ett godkänt kompetensprov – jägarexamen. Syftet med jägarexamen är att varje jägare ska inneha grundläggande kunskaper om och intresse för viltvård och jakt. Tanken är att jakten ska bli säker, ekologiskt anpassad och att viltet ska visas hänsyn. Jägarexamen ska främja en god jaktkultur. En förhoppning är också att examen ska öka förutsättningarna och motivationen för jägarna att vidareutbilda sig.

1.2 Ekologi, skjutvapen och lagar

De kunskaper som krävs för jägarexamen sträcker sig över ett brett spektrum av ämnen. I förarbetena som ledde fram till lagstiftningen om jägarexamen framhölls att provtagaren, den blivande jägaren, ska ha kunskaper om ekologi, biologi, viltvård, säkerhetsfrågor, skjutvapen och ammunition, jaktlagstiftning och annan lagstiftning av betydelse, det vill säga lagstiftning om artskydd, djurskydd och naturvård. Dessutom bör provtagaren ha kunskaper om berörda myndigheter och organisationer, till exempel Naturvårdsverket, länsstyrelsen och landets jägarorganisationer.

1.3 Teori och praktik

En fullständig jägarexamen består av ett teoretiskt prov och tre praktiska prov. De praktiska proven avser olika typer av jaktvapen – hagelgevär, kulgevär för patroner i klass 2–4 och kulgevär för patroner i klass 1. Vilka praktiska prov som måste klaras beror på vilken typ av vapen provtagaren vill inneha tillstånd för. Det teoretiska provet ska avläggas av alla och måste vara avklarat innan man går vidare till de praktiska proven (Kapitel 4). Där behandlas också giltigheten av tidigare avlagda prov.

1.4 Provledare och provbanor

Samtliga prov, både det teoretiska och de praktiska, avläggs vid särskilda provbanor inför en provledare. Det teoretiska provet kan också avläggas på någon annan plats som bestäms av provledaren. Proven är avgiftsbelagda.
Provledaren förordnas av Polismyndigheten på förslag av Svenska Jägareförbundet eller Jägarnas Riksförbund. Provledaren är underställd den jägarorganisation som föreslagit personen i fråga och ska genomgått en särskild provledarutbildning (Kapitel 2). I varje län ska det finnas ett antal godkända provbanor för jägarexamen. För att godkännas som provbana måste banorna och de olika provplatserna uppfylla ett antal särskilda krav (Kapitel 3). Vid varje provbana ska det finnas flera provledare, vanligen 3–5 stycken.

1.5 Organisation, ansvarsfördelning och samverkan

Naturvårdsverket ger ut föreskrifter för jägarexamen. I Naturvårdsverkets uppgifter ingår det att se till att proven successivt anpassas till utvecklingen inom jakt- och viltvårdsområdet och till förändringar i lagstiftningen. Det är till exempel Naturvårdsverket som, i samverkan med jägarorganisationerna, fastställer frågorna i det teoretiska provet. Naturvårdsverket beslutar också om provavgifternas storlek. Jägarorganisationerna svarar för genomförandet av proven, såväl det teoretiska som de praktiska. Det innebär bland annat att följa upp behovet av provbanor, kontrollera att provbanorna och provplatserna uppfyller gällande krav och fatta beslut om nya provbanor. Jägarorganisationerna ska också se till att det finns ett tillräckligt antal provledare vid varje provbana och att provledarna fortlöpande vidareutbildas. En viktig uppgift är att säkerställa att verksamheten med jägarexamen genomförs ansvarsfullt och likformigt inom verksamhetsområdet. Här har provledarna ett stort ansvar. För den centrala ledningen av verksamheten när det gäller jägarexamen finns en samrådsgrupp, som tillsätts av Naturvårdsverket.

2. PROVLEDARE – EN ANSVARSFULL UPPGIFT

Jägarexamen syftar till att jakten i landet ska bedrivas av välutbildade och ansvarsfulla jägare med kunskaper om såväl själva jakten som viltvård och artskydd. Det innebär att provledarna har ett stort ansvar när det gäller bedömningen av provtagarnas kunskaper och agerande. Det är också provledarna som i praktiken svarar för att jägarexamen genomförs på ett likvärdigt sätt inom verksamhetsområdet och i förlängningen över landet. Provledarens sätt att leda proven har stor betydelse för vilken inställning allmänheten och jägarna får till jakt och jägarexamen.

2.1 Vem kan bli provledare?

Den som ska bli provledare ska ha genomgått den provledarutbildning som Naturvårdsverket har fastställt och som anordnas av jägarorganisationerna. Man ska också ha tjänstgjort tillsammans med en redan förordnad provledare. Dessutom krävs att man:

- Har avlagt samtliga prov i jägarexamen med godkänt resultat.
- Bedöms lämplig med hänsyn till yrkesverksamhet och personliga egenskaper.
- Är känd som en kunnig och omdömesgill jägare med bred jakterfarenhet.

Man ska gärna ha någon erfarenhet av undervisning. Man bör också vara känd inom jägarorganisationen i länet eller av någon annan liknande organisation.

2.2 Från uttagning till förordnande

2.2.1 Uttagning

Vägen till ett förordnande som provledare börjar med att en provbana som har en jägarorganisations uppdrag att genomföra prov för jägarexamen föreslår ett antal personer som bedöms uppfylla kraven för provledare. Antalet föreslagna personer bedöms med hänsyn till förväntat antal provtagare, arbetssituationen för befintliga och föreslagna provledare, semestrar, etcetera. De som föreslås måste ha lämnat sitt samtycke till att fungera som provledare. Dessutom ska de ha fått klargjort för sig att de måste genomgå viss utbildning och skriftligen förbinda sig att fullgöra

uppgiften som provledare i överenskommen omfattning. Slutligen ska de upplysas om att Polismyndigheten kommer att söka i vissa register på deras person.

2.2.2 Utbildning

De uttagna personerna ska sedan genom jägarorganisationernas försorg få utbildning i jägarexamens organisation och administrativa rutiner, provledarens roll och ansvar och provens genomförande och bedömning. De ska också tjänstgöra tillsammans med en erfaren provledare vid minst två teoretiska provtillfällen och tjugo praktiska delprov (Hagelgevärsprov, Grundprov/kulgevär, Högviltprov/kulgevär). En provledare får vara verksam vid högst tre provbanor. Provledarens jägarorganisation ska anmäla till Naturvårdsverket om en provledare ska vara verksam vid mer än en provbana. En sådan anmälan ska föregås av samråd mellan jägarorganisationerna. Samråd behöver inte ske om provledaren tillhör samma jägarorganisation som äger eller driver alla aktuella provbanor (4 a § NFS 2015:10).

2.2.3 Förordnande – registernummer

När utbildningen är klar anmäler jägarorganisationen de uttagna personerna först till Naturvårdsverket, som tar fram provledarnummer till respektive provledare och provbana. Varje provledare tilldelas således ett registernummer, som består av länsbokstaven och tre siffror. Informationen behövs för ansökan till Polismyndigheten. Därefter anmäler jägarorganisationerna de uttagna personerna till Polismyndigheten i det område där respektive provledare i huvudsak ska vara verksam, som då gör en registerslagning på varje anmäld person. Om det då inte finns något hinder för förordnandet utfärdar Polismyndigheten en förordnandehandling. Förordnandehandlingen skickas till provledaren, med en kopia till jägarorganisationen. Om det blir aktuellt med avslag meddelar Polismyndigheten den föreslagna provledaren och jägarorganisationen. Ett förordnande som provledare gäller för en viss tidsperiod, vilken fastslås av jägarförbunden. Först när tiden är fastslagen är förordnandet aktivt. Provledare ska sedan ange sitt registernummer på de intyg hen utfärdar samt vid registrering av provresultaten i jägarregistret (34 § NFS 2015:10).

2.2.4 Återkallande av ett förordnande

Förordnandet som provledare kan återkallas av Polismyndigheten om:

- Provledaren begått ett brott av en sådan karaktär att personen bedöms som olämplig för sitt uppdrag.
- Provledaren drabbas av sjukdom, skada eller något annat problem som gör det omöjligt att fullgöra provledaruppdraget eller att provledaren själv begär att få förordnandet upphävt.
- Jägarorganisationen begär att förordnandet ska återkallas.
- Det finns andra särskilda skäl.

Den jägarorganisation som provledaren lyder under ska utreda eventuella klagomål mot provledarens sätt att fullgöra sina arbetsuppgifter. Om Polismyndigheten återkallar förordnandet eller om det löper ut ska provledaren omgående lämna tillbaka all materiel och samtliga handlingar som rör provverksamheten till den aktuella jägarorganisationen. Om Polismyndigheten har återkallat förordnandet ska en kopia på aktuella handlingar i ärendet och handlingar som rör provverksamheten skickas till Naturvårdsverket. Respektive jägarorganisation har ansvaret för att detta genomförs.

2.2.5 Provledarens roll

Att motivera de blivande jägarna att skaffa sig kunskaper om jakt, viltförvaltning och säkerhet är det allt överskuggande syftet med jägarexamen.

Provledaren har även här en uppgift. Huvuduppgiften är givetvis att fatta välgrundade och oberoende beslut om en provtagare ska godkännas eller underkännas. Integritet är en viktig provledaregenskap. Provledaren ska i varje provsituation handla så att provtagaren känner att den lär sig något, att kunskap är något positivt och att proven inte är avsedda att motarbeta utan understödja provtagarens strävan att bli en bra jägare. Provledaren måste därför visa en positiv attityd till provtagaren men Samtidigt uppträda med pondus. I arbetet måste provledaren komma ihåg:

- Att inte vara lärare/instruktör vid jägarexamensutbildningar. Gäller både teoretisk och praktisk utbildning. Provledarens roll som oberoende examinator ska vara mycket tydlig.
- Att skapa en positiv inställning till proven.
- Att bedöma alla provtagare likvärdigt.
- Att vara vägledande och tillmötesgående utan att hjälpa provtagaren att klara proven.
- Att uppmuntra positivt och rätt utförda moment i proven.

- Att lämna råd och vägledning om fortsatt övning och träning till provtagare som underkänts.
- Att informera om var, hur, när och till vilka kostnader med mera som sådan fortsatt övning och träning bör bedrivas.
- Att vara allmänt positiv och öppen gentemot provtagaren för att dämpa eventuell nervositet.

Provledaren är underställd den jägarorganisation som medverkat till förordnandet av honom eller henne och ska också i övrigt fullgöra de arbetsuppgifter som organisationen ålägger provledaren.

3. Provbanor i varje län

I varje län ska det finnas så många provbanor med olika provplatser som behövs med hänsyn till befolkningsunderlag, resvägar och ekonomi. Varje provbana ska ha ett registernummer bestående av länsbokstaven och tre siffror. Registernumret ska anges på varje intyg över avlagda prov. Provbanans registernummer ska även anges vid registrering av provresultaten i jägarregistret. De centrala jägarorganisationerna ska teckna ansvarsförsäkringar för funktionärer som tjänstgör på provplatsen, liksom för provledare och provtagare.

3.1 Grundläggande krav på provbanor

En provbana för jägarexamen ska vara besiktigad och godkänd av respektive jägarorganisation inom det område där banan ligger. Ingen provverksamhet får inledas innan anläggningarna har fått ett sådant godkännande. De platser på provbanan där de praktiska skjutmomenten (lerduveskjutning, skjutning mot markmål, precisionsskjutning och praktiskt högviltprov) ska genomföras måste dessutom vara godkända för skjutning med de aktuella vapentyperna av vederbörande myndighet, vanligen Polismyndigheten.

3.2 Detaljutformning av provplatser

För att få till stånd likvärdiga prov är det angeläget att förutsättningarna vid olika provbanor är så enhetliga som möjligt. I JPM beskrivs hur provplatser ska vara utformade, anlagda och utrustade.

4. Jägarexamen – prov, intyg och avgifter

En fullständig jägarexamen består av både teoretiskt prov samt praktiska prov. Intyg över genomförda jägarexamensprov ska alltid utfärdas till provtagare vid provtillfället. Det gäller både vid teoretiskt prov och praktiska delprov, oavsett om provet är godkänt eller underkänt.

Vilka praktiska prov en provtagare, som inte tar en fullständig jägarexamen, ska avlägga beror på vilken typ av jaktvapen som provtagaren avser ansöka om tillstånd för (NFS 2015:10).

4.1 Teori och praktik

Det teoretiska provet ska vara avklarat med godkänt resultat innan man får genomföra de praktiska proven.

De praktiska proven består av hagelgevärsprov, grundprov för kulgevär och högviltprov, som också avser kulgevär.

Hagelgevärsprovet består av:

- Säker hagelgevärshantering
- Avståndsbedömning
- Lerduveskjutning
- Skjutning mot markmål

Grundprov/kulgevär består av:

- Säker kulgevärshantering
- Precisionsskjutning

Högviltprov/kulgevär består av:

- Säker kulgevärshantering
- Skjutning mot stillastående och löpande älgfigur

4.2 Praktiska prov

I bilagan till NFS 2015:10 framgår vilka prov provtagaren måste avlägga för att få tillstånd till innehav av olika jaktvapentyper[1]. Som typer av jaktvapen räknas hagelgevär, kulgevär som är avsedda för patroner i klass 2–4, luftgevär som är tillåtna för jakt och kulgevär för patroner i klass 1 enligt följande närmare precisering.

4.2.1 Hagelgevär

Alla hagelgevär – oavsett kaliber, antal pipor, pipornas placering, gevärens funktionssätt, laddningskapacitet och jaktliga användningsområde. Hit räknas också kombinationsvapen med en eller flera hagelpipor.

4.2.2 Kulgevär för patroner i klass 2–4 och luftgevär tillåtna för jakt

Hit räknas alla kulgevär för patroner i klass 2, 3 och 4 enligt 1 kap 5 §

Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8) – oavsett kaliber, antal pipor, pipornas placering, gevärens funktionssätt, laddningskapacitet och jaktliga användningsområde. Hit räknas också kombinationsvapen med en eller flera kulpipor av kaliber/kalibrar för patroner i klasserna 2, 3 och 4. Till denna vapentyp räknas också de luftgevär som är tillåtna för jakt, se 6 kap 9 och 11§§ NFS 2023:8.

4.2.3 Kulgevär för patroner i klass 1

Hit räknas alla kulgevär för patroner i klass 1 enligt 2 kap 5 § (NFS 2023:8). Detta oavsett kaliber, antal pipor, pipornas placering, gevärens funktionssätt, laddningskapacitet och jaktliga användningsområde. Hit hör också kombinationsvapen med en eller flera kulpipor av kaliber/ kalibrar för patroner i klass 1.

[1] 11 § NFS 2015:10

4.3 Praktiska prov avläggs i sin helhet samma dag

Ett praktiskt prov ska avläggas med samtliga moment under samma dag. I undantagsfall, till exempel vid extrema väderförhållanden, kan provledaren avbryta ett prov så att återstående moment kan utföras så snart som möjligt. Provledaren antecknar avbrottet och orsaken till det i intyget som ska föras över provet och behåller intyget tills dess att resterande moment har utförts eller provtagaren bestämt sig för att inte fullfölja provet. Vid ett underkänt moment varierar det i hur stor del av provet som behöver göras om, samt inom vilken tidsperiod detta ska genomföras. Vissa moment kan göras om samma dag, medan andra ska göras om vid ett annat tillfälle.

I avsnitt 6.5.4 finns en tabell som visar när omprov av olika moment får göras. Ett godkänt prov gäller tills vidare.

4.4 Intyg

Provledaren ska alltid utfärda ett intyg till provtagaren över genomgånget jägarexamensprov. Det gäller både vid teoretiskt prov och praktiska delprov, oavsett om provet är godkänt eller underkänt. Intyget ska redovisas och registreras i Jägarregistret hos Naturvårdsverket. Provbanans registernummer samt provledarnummer ska anges på intyget. Alla prov ska genomföras på godkänd provbana.

Resultatet från det digitala teoriprovet registreras automatisk i Jägarregistret.

4.5 Tidigare avlagda prov

Alla jägarexamens delprov som avlagts med godkänt resultat är giltiga utan tidsbegränsning. En provtagare kan när som helst komplettera med delprov som saknas för att uppnå önskad behörighet för respektive vapentyp enligt 11§ NFS 2015:10.

4.6 Avgifter

Proven i jägarexamen är avgiftsbelagda. Avgiftens storlek framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter. De finns också på Naturvårdsverkets webbplats, www.naturvardsverket.se.

4.7 Språksvårigheter och funktionsvariation

För att personer med funktionsvariationer (som exempelvis dyslexi, ADD eller ADHD) eller som inte talar svenska ska kunna avlägga jägarexamen ska det finnas möjligheter till anpassad provtagning. Teoriprovet går att genomföra med uppspelningsfunktion för frågor och svarsalternativ samt med engelsk text, se kapitel 10.
För mer information om anpassningar för de praktiska delarna, se vidare JPM kapitel 10.

5. Teoriprov – ska avklaras först

5.1 Fastställda frågor

Det teoretiska provet består av 70 frågor som Naturvårdsverket har fastställt. Varje fråga har fyra svarsalternativ. Provtiden är 60 minuter. Av de 70 frågorna ska 60 vara rätt/korrekt besvarade för att uppnå godkänt prov. De 70 frågorna avser följande ämnesområden:

- Artkännedom,
- ekologi samt naturens och djurens utveckling,
- fångst av vilda däggdjur och fåglar,
- jakt- och vapenlagstiftning samt annan relevant lagstiftning,
- jaktetik,
- jakthundar,
- jaktmetoder,
- miljö- och naturvårdshänsyn,
- omhändertagande av fällt vilt,
- skadskjutning och eftersök av skadat vilt,
- skjutvapen och skjutteknik,
- skottverkan, ammunition och ballistik,
- säkerhet vid vapenhantering,
- viltforskning,
- viltförvaltning och viltskador,
- viltvård.

Ett godkänt prov gäller tills vidare. Blir provet underkänt får det göras om senare, dock inte samma dag. Otillåtna hjälpmedel får inte användas under provet. Provet avbryts för den som fuskar. Jägarorganisationernas detaljerade anvisningar för provens genomförande finns i JPM, kapitel 5.

6. De praktiska proven

När provtagaren avlagt godkänt teoretiskt prov kan provtagaren avlägga de praktiska prov som krävs för den vapentyp som provtagaren vill ansöka om. Som nämnts ska ett delprov normalt genomföras under en och samma dag. För att proven ska genomföras så likvärdigt som möjligt vid olika provbanor, av olika provledare och vid olika tillfällen ska de följa de föreskrifter som Naturvårdsverket har utfärdat. Genomförandet har utvecklats ytterligare och preciserats av jägarorganisationerna, som också har detaljerade minneslistor för provledarnas förberedelser, information till provtagarna och provledarnas kontroller under proven. I detta och följande kapitel beskrivs kraven för de olika proven. Provledarnas kontroller och mer detaljerad information om provens genomförande finns i JPM, kapitel 6.

Även för en van provledare kan det vara svårt att komma ihåg varje kontroll som ska göras och i vilken inbördes ordning de strikt reglerade proven ska genomföras. Därför har jägarorganisationerna för varje prov och moment tagit fram en skriftlig information som provledaren bör medföra vid respektive prov. En motsvarande skriftlig information till provtagaren om förutsättningarna för respektive prov samt hur det ska genomföras, finns framtagen. Förutsättningarna för instruktion till provtagare finns i JPM.

6.1 Inledande kontroller inför prov

I samband med provstart tar provledaren upp avgiften för det prov som ska avläggas Före provstart ska provledaren försäkra sig om att provtagaren är förtrogen med de vapenmodeller som kommer att användas vid de olika momenten. Provtagaren ska känna till hur man laddar, gör patron ur, säkrar och osäkrar vapnet/vapnen på ett säkert sätt. Om provtagaren inte känner till laddnings- och säkringssystemen ska detta inte leda till att provet inte får genomföras. Provledaren ska informera provtagaren om vapnets funktion. Om det däremot under något moment i själva provet visar sig att provtagaren trots informationen inte behärskar vapnet ska provet avbrytas och underkännas.

6.2 Olämpligt uppträdande med vapen – inget prov

Det är provledaren som avgör om provtagarens hantering av vapnet är sådan att provtagaren ska nekas vidare provtagning samma dag. Provledaren har också rätt att

avbryta ett pågående moment om provtagarens vapenhantering är så dålig att hen bedöms vara ett hot mot säkerheten, till exempel om vapnets mynning pekar mot en människa. Om provledaren avbryter ett pågående delprov är det underkänt i sin helhet. Redan avklarade moment i delprovet får inte tillgodoräknas, utan hela delprovet måste göras om en annan dag. Om en provtagare underkänns i ett praktiskt delprov på grund av felaktig vapenhantering kan provledaren medge att provtagaren får genomföra övriga praktiska delprov i jägarexamen samma dag (Se JPM). Men om underkännandet beror på att provtagarens vapenhantering varit så dålig att den bedömts vara ett hot mot säkerheten kan provledaren neka all vidare provtagning samma dag.

6.3 Information inför varje moment

Inför varje moment informeras provtagaren om de förutsättningar som gäller; hur provet ska genomföras, vad som krävs för godkänt, etcetera.

6.4 Omdöme efter varje moment

I de flesta prov ingår flera moment. Efter varje moment talar provledaren om för provtagaren om momentet är godkänt eller underkänt. Om momentet har underkänts ska provledaren redovisa varför.

6.5 Möjligheter att göra om underkända prov och moment

Den som har underkänts i ett prov, helt eller delvis, får försöka på nytt, men med vissa begränsningar. Om hela provet är underkänt eller om det avbrutits på grund av fusk eller en vapenhantering som hotar säkerheten, måste det göras om i sin helhet vid något annat tillfälle. Omprovet får alltså inte göras samma dag som det underkända eller avbrutna provet. Tabellen i avsnitt 6.5.4 visar hur prov och moment får göras om.

6.5.1 Omprov av moment i Praktiskt hagelgevärsprov och Praktiskt grundprov/kulgevär

En provtagare som har underkänts i **ett av momenten** Avståndsbedömning, Lerduveskjutning eller Skjutning mot markmål får göra högst två omprov på just det momentet samma dag som det aktuella provet i övrigt har godkänts. Detsamma gäller för den som underkänns i Precisionsskjutning i det praktiska provet för kulgevär.

Rätten till två omprov är inte ovillkorlig. Provledaren bedömer om ett andra omprov är rimligt. Om provtagaren uppenbart inte kommer klara ett omprov finns det ingen anledning att fortsätta provtagningen den dagen. Observera att rätten till nya försök endast gäller om orsaken till underkännandet inte är felaktig vapenhantering.

Innan ett nytt försök med det underkända momentet får göras måste **samtliga moment** i hagelgevärsprovet göras var för sig. Observera att inga omprov får göras innan samtliga moment genomförts. Detta för att klargöra om provtagaren missar på inget, ett eller flera moment, det vill säga hur provtagarens möjligheter till omprov kan se ut. Om deltagaren underkänts i mer än ett moment ska hela provet göras om vid en annan dag. Avgift för helt nytt delprov tas då ut.

Nya försök med underkänt moment får också göras vid en annan dag. Max två omprov per dag. Då ska provtagaren visa upp det intyg över jägarexamen som upprättades när provtagaren klarade provet i övrigt. Provledaren bör se till att en viss tid förflyter mellan varje nytt omprov så att provtagaren får en stunds vila mellan försöken.

6.5.2 Omprov av moment i högviltprov/kulgevär

Provtagare får inte skjuta mer än nio stycken serier om fyra skott på samma dag.

6.5.3 Nytt prov – full avgift

För att avlägga ett nytt prov ska provtagaren betala ny, full avgift. Ska bara ett moment göras om minskas avgiften. Se 32 § NFS 2015:10.

6.5.4 Omprov – tid och omfattning

Underkänt prov/moment	Tidpunkt för omprov	Omprovets omfattning
Teoretiskt prov	Annan dag	Hela provet
Säker hagelgevärshantering (speciell eller allmän)	Annan dag	Hela hagelgevärsprovet
Avståndsbedömning separat modell	Högst två omprov samma dag	Endast avståndsbedömning
Kombinationsprovets avståndsdel	Högst två omprov samma dag	Endast avståndsbedömning
Lerduveskjutning	Högst två omprov samma dag	Endast lerduveskjutning
Skjutning mot markmål	Högst två omprov samma dag	Endast skjutning mot markmål
Avståndsbedömning, Lerduveskjutning och Skjutning mot markmål	Annan dag	Hela hagelgevärsprovet
Avståndsbedömning och Lerduveskjutning	Annan dag	Hela hagelgevärsprovet
Avståndsbedömning och Skjutning mot markmål	Annan dag	Hela hagelgevärsprovet
Lerduveskjutning och Skjutning mot markmål	Annan dag	Hela hagelgevärsprovet
Säker kulgevärshantering (speciell eller allmän)	Annan dag	Hela kulgevärsprovet
Precisionsskjutning	Högst två omprov samma dag	Endast precisionsskjutning

6.6 Efter dagens prov – intyg och redovisning

Som huvudregel gäller att godkänt och underkänt resultat redovisas för varje moment med kryss i aktuella rutor på intyget. Vid underkända kompletta prov fylls rutan för godkänd dessutom igen helt (■). Om ett prov har underkänts på grund av undermålig vapenhantering kan även ett godkänt moment komma att markeras som underkänt. Hur intygen mer i detalj ska föras varierar mellan olika prov och mellan prov och omprov. Intygsskrivandet behandlas mer ingående i JPM i samband med respektive prov.

7. Praktiskt hagelgevärsprov

7.1 Ingående moment och vapen

7.1.1 Fyra moment

Momenten Säker hagelgevärshantering och Avståndsbedömning kan föras samman till ett moment – Kombinationsprov.

För att bli godkänd i hela provet måste provtagaren godkännas i samtliga moment. Utöver att uppfylla de särskilda kraven för respektive moment måste provtagaren visa en korrekt vapenhantering. Vapenvanan måste också i övrigt vara godtagbar.

Den uppläggning av moment som beskrivs i det följande kapitlet är anpassad till ett system där en provledare följer provtagaren genom hela provet – från provplats till provplats. Men det hindrar inte att man i stället tillämpar ett stationssystem där flera provledare samverkar och varje provledare har hand om en station – ett moment. Mer detaljerade anvisningar om genomförande och bedömning av de olika momenten finns i JPM, kapitel 7.

Stationssystemet måste utformas så att det inte finns några möjligheter till fusk. Och liksom vid traditionell utformning ska provet avbrytas för den provtagare som underkänns i Allmän hagelgevärshantering på grund av uppenbart undermålig vapenhantering. Se kapitel 6. 2.

7.1.2 Banan ska tillhandahålla minst ett hagelgevär

För att en provbana ska vara godkänd enligt jägarorganisationernas krav ska det finnas minst ett hagelgevär som tillhandahålls vid provtagningen. Banans gevär ska alltid användas vid momenten Speciell hagelgevärshantering och Avståndsbedömning, liksom vid Kombinationsprov om det blir aktuellt. Vapnet ska vara ett dubbelpipigt brytvapen med dubbelverkande säkring – av manuell eller automatisk typ – utan rem.

7.2 Säker hagelgevärshantering

Momentet går ut på att kontrollera provtagarens förmåga att hantera sitt hagelgevär säkert. Det görs dels genom Speciell hagelgevärshantering, dels genom Allmän hagelgevärshantering. Speciell hagelgevärshantering genomförs på en särskild

provplats där provtagaren ska utföra vissa uppgifter med vapnet. Provledaren kontrollerar och bedömer vapenhanteringen enligt ett särskilt program. Se JPM, 7.3. Allmän vapenhantering kontrolleras och bedöms i samband med de övriga momenten i provet. För att bli godkänd måste provtagaren visa upp en korrekt vapenhantering i samtliga moment och även i övrigt ha en godtagbar vapenvana. Om provtagaren underkänns i Speciell hagelgevärshantering eller Allmän hagelgevärshantering i samband med momenten *Avståndsbedömning, Lerduveskjutning* eller *Skjutning mot markmål* på grund av uppenbart undermålig vapenhantering ska provet avbrytas och är underkänt. Ett nytt prov får avläggas en annan dag. Se även kapitel 6.2.

7.3 Avståndsbedömning med allmän hagelgevärshantering

Momentet Avståndsbedömning går ut på att kontrollera provtagarens förmåga att bedöma om ett mål är inom eller utom hagelhåll (skotthåll). I momentet visas fem figurer av vilt (däggdjur) av falltyp och en fågelsiluett. Minst två och högst fyra av figurerna ska vara placerade inom skotthåll och övriga utom skotthåll. Det gäller för provtagaren att avgöra om de utplacerade målen (djurbilderna) finns på ett sådant avstånd att provtagaren ska skjuta (markera skott) eller avstå från att skjuta. Provtagaren ska markera skott med geväret mot de figurer hen anser vara skjutbara. För att bedömas som skjutbara ska fågelsiluetten och rådjursfiguren vara placerade på maximalt 20 meters avstånd från provtagaren, och för att bedömas som icke skjutbara på 30 meters avstånd. Övriga figurer ska inte placeras längre bort än 40 meter. Närmare anvisningar om zonindelning för placering av de olika målen med illustrationer samt en tabell till ledning för att variera placeringen finns i JPM. För att bli godkänd krävs att provtagaren markerar skott mot samtliga skjutbara mål (mål inom hagelhåll) och inte markerar skott mot något av de icke skjutbara målen (målen utom hagelhåll).

7.4 Kombinationsprov – Säker hagelgevärshantering och avståndsbedömning

Vid provet ska provtagaren förflytta sig efter en markerad stig där det förekommer vissa hinder och där provtagaren på sex platser får möjlighet att markera skott mot

viltfigurer som i kapitel 7.3. För att bli godkänd måste provtagaren uppfylla samma krav som gäller för Säker hagelgevärshantering och Avståndsbedömning.

7.5 Lerduveskjutning med allmän hagelgevärshantering

Vid provet ska provtagaren skjuta mot sex lerduvor som kastas rakt ut och bortåt från en plats omedelbart intill provtagaren. Provtagaren får avlossa två skott mot varje duva. Som träff räknas när minst en väl synlig bit faller ur duvan. Minst fyra träffade duvor krävs för godkänt prov. Provtagaren får använda ett annat vapen än skjutbanans i kaliber 12, 16 eller 20.

7.6 Skjutning mot markmål med allmän hagelgevärshantering

Provtagaren ska skjuta mot ett vänster och ett högergående markmål på 20 meters avstånd – sidoskott. Båda målen ska träffas för godkänt prov. Provtagaren får lossa två skott på varje löp. Som godkänd träff på har- eller rävfigur räknas minst åtta hagel inom träffområdet (ett runt utformat område på nio centimeter i diameter, placerat över lunghjärtområdet). På rådjursfigur ska minst 28 hagel finnas inom träffområdet (ett runt utformat område på 18 centimeter i diameter över lunghjärtområdet). Provtagaren får använda ett annat vapen än skjutbanans i kaliber 12, 16 eller 20.

8. Praktiskt grundprov/kulgevär

8.1 Ingående moment och vapen

Provet innehåller momenten Säker kulgevärshantering och Precisionsskjutning.

8.1.1 Banan ska tillhandahålla minst ett kulgevär

För att en provbana ska vara godkänd enligt jägarorganisationernas krav ska det finnas minst ett kulgevär i klass 1 för provtagningen. Banans gevär ska alltid användas vid momentet Speciell kulgevärshantering. Vapnet ska vara av cylindermekanismtyp och utan rem.

8.2 Säker kulgevärshantering

Momentet går ut på att kontrollera provtagarens förmåga att hantera sitt kulgevär säkert. Det görs dels genom *Speciell kulgevärshantering*, dels genom *Allmän kulgevärshantering*, där provtagarens vapenhantering kontrolleras och bedöms i samband med momentet *Precisionsskjutning*. Momentet *Speciell kulgevärshantering* består av ett antal handlingar med ett kulgevär. Hanteringen av vapnet kontrolleras och bedöms i detalj enligt ett särskilt program, se JPM, 8.3.1. För att bli godkänd måste provtagaren visa en korrekt vapenhantering i samtliga moment och i övrigt ha en godtagbar vapenvana. Om provtagaren underkänns i *Speciell eller Allmän kulgevärshantering* eller i *Precisionsskjutning* på grund av uppenbart undermålig vapenhantering ska provet avbrytas och är underkänt. Ett nytt prov får avläggas en annan dag. Se även kapitel 6.2.

8.3 Precisionsskjutning med allmän kulgevärshantering

Momentet går ut på att provtagaren ska visa att hen kan skjuta två samlade träffbilder med fyra skott i varje.

- Den första träffbilden skjuts från skjutstol. Stöd typ kudde, sandsäck, bräda är ok att använda.
- Den andra skjuts med så kallat jägarmässigt stöd.

Jägarmässigt stöd innebär att vapnet stöds mot en stolpe/skjutkäpp i sittande, knästående eller stående ställning. Det är även tillåtet att sitta på en pall (pallen får ej

användas som stöd).

Det är tillåtet att använda:

- En enkel skjutkäpp (en käpp som med endast en punkt kan stödjas i marken).
- Ett midjestöd (en käpp som stöds mot midjan i en fästpunkt).

Övre änden av stödet får ha klyka (både midjestöd och skjutkäpp).
Inga andra typer av stöd är tillåtna.

Skjutavståndet ska vara 80 meter.
För godkänt prov krävs att kulhålen i respektive serie täcks helt av cirkelrunda träffbildsmallar. Serien från skjutstolen får ha högst 12 centimeters spridning och serien som skjuts med jägarmässigt stöd högst 17 centimeters spridning. Båda serierna måste vara godkända för att momentet ska godkännas. Provtagaren får använda ett annat vapen än skjutbanans i valfri kaliber, även 22 Long Rifle.

8.3.1 Markering av träffbilder

Markeringen av träffbilderna kan göras av provledaren i närvaro av provtagaren eller vid tidsbrist av en särskild markör. I det senare fallet kan provtagaren inte fordra att få se träffbilderna. Markeringen genomförs på följande sätt:

- Båda tavlorna granskas och det kontrolleras att vardera träffbild innehåller fyra kulhål.
- Finns det fler än fyra kulhål i någon av tavlorna och det beror på provtagaren, till exempel om hen avlossat för många skott, räknas serien om 4+4 skott som underkänd. Om det inte beror på provtagaren försöker provledaren reda ut vilka kulhål som hör till träffbilden. Går det inte får serien skjutas om utan kostnad.
- Finns det färre än fyra kulhål i någon av tavlorna räknas hela serien som underkänd.
- För att respektive träffbild ska vara godkänd ska samtliga kulhål vara täckta av mallen.

Markering av träffbilder illustreras i JPM.

9. Praktiskt högviltprov/kulgevär

9.1 Ingående moment och vapen

9.1.1 Provalternativ

Provet ska vara utformat som respektive jägarorganisations älgskytteprov och provtagaren ska skjuta ”godkänd” för deras respektive älgskyttemärke i brons. Se JPM för detaljerade instruktioner kring utformningen.

För båda alternativen gäller att högst nio 4-skottserier får skjutas vid provtillfället. Provet ska avläggas inför provledare på godkänd provbana. Vid underkänt prov får en godkänd serie inte sparas till ett annat provtillfälle. Hela provet ska avläggas samma dag.

I de fall *Högviltprov/kulgevär* avläggs före *Grundprov/kulgevär* ska provet inledas med *Speciell kulgevärshantering*. Detta moment måste vara godkänt för att skjutningen i högviltprovet ska få avläggas. (26 § NFS 2015:10 avser *Speciell kulgevärshantering*). Blir provtagaren underkänd i den speciella kulgevärshanteringen ska högviltprovet avbrytas.

9.1.2 Vapen

Provtagaren får använda ett annat vapen i klass 1 än skjutbanans. Så kallad ”enkel skjutkäpp” får användas. Det innebär en käpp som kan stödjas i marken med endast en punkt. Även en stödkäpp som stödjer på en punkt i midjan får användas. Övre änden av käppen får ha klyka.

10. Praktiska prov för provtagare med funktionsvariation eller annat modersmål än svenska

Provtagare med en funktionsvariation (t.ex. dyslexi, ADHD och ADD) ska erbjudas stöd för att kunna genomföra jägarexamen.

- Frågorna i teoriprovet kan spelas upp med hjälp av uppspelningsfunktionen som finns vid varje fråga och svarsalternativ.
- Provtagaren ska kunna erbjudas längre skrivtid, om det behövs med hänsyn till aktuell funktionsvariation.
- Provtagare ska kunna erbjudas att skriva provet enskilt, om det behövs med hänsyn till aktuell funktionsvariation.
- Du kan välja mellan språken svenska och engelska i appen när du ska skriva teoriprovet (OBS ej i uppspelningsfunktionen).
- Provtagare som inte behärskar svenska ska kunna få hjälp av tolk. Tolken ska godkännas av respektive jägarorganisation eller av provledaren. Provtagaren betalar själv kostnaderna för tolk och ska upplysas om detta i förväg.
- Om funktionsvariationen förutsätter att provtagaren i de praktiska delarna använder sitt eget vapen får de göra det. En provtagare som behöver specialvapen men saknar ett, måste själv svara för att det finns ett lämpligt sådant vid provtillfället.

Proven genomförs i övrigt på det sätt som provledaren i varje enskilt fall anser mest lämpligt.

Fler detaljer om anpassade praktiska prov finns i JPM, kapitel 10.

Bilaga 1 NFS 2015:10

Naturvårdsverkets författningssamling

ISSN 1403-8234

Naturvårdsverkets föreskrifter om jägarexamen; NFS 2015:10

Konsoliderad version. Detta dokument har sammanställts i informationssyfte. Kontrollera därför alltid texten mot den tryckta versionen. Denna version innehåller ändringar till och med NFS 2023:5

Med stöd av 2 kap. 4 § vapenförordningen (1996:70) föreskriver Naturvårdsverket följande.

1 § Den som vill få tillstånd att inneha jaktvapen ska avlägga jägarexamen i enlighet med bestämmelserna i dessa föreskrifter.

2 § En samrådsgrupp för jägarexamen kan sammankallas av Naturvårdsverket. Samrådsgruppen består av representanter för Polismyndigheten, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund och vid behov andra berörda myndigheter och organisationer.

3 § Med jägarorganisationerna avses i dessa föreskrifter Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund. Jägarorganisationerna ska inom varje län svara för provens praktiska genomförande.

4 § Det framgår av 2 kap. 4 § vapenförordningen (1996:70) att proven för jägarexamen ska avläggas inför en av Polismyndigheten förordnad provledare.

Provledare ska fullgöra de arbetsuppgifter som de tilldelas av jägarorganisationen. (NFS 2019:8)
Jägarorganisationerna ska se till att ett tillräckligt antal provledare ska vara aktiva vid varje provbana med hänsyn till provverksamhetens omfattning. (NFS 2019:8)

4 a § En provledare får vara verksam vid högst tre provbanor. (NFS 2019:8). Provledarens jägarorganisation ska anmäla till Naturvårdsverket om en prov- ledare ska vara verksam vid mer än en provbana. (NFS 2019:8). En sådan anmälan ska föregås av samråd mellan jägarorganisationerna. Samråd behöver inte ske om provledaren tillhör samma jägarorganisation som äger eller driver alla aktuella provbanor. (NFS 2019:8)

5 § Ett tillräckligt antal godkända provbanor för jägarexamen ska finnas i varje län med hänsyn till provverksamhetens omfattning, resvägar, befolkningsunderlag m.m.
En provbana ska vara besiktigad och godkänd av respektive jägarorganisation inom det område där banan ligger. Jägarorganisationerna ska teckna ansvarsförsäkring för provledare, funktionärer och provtagare på provbanorna.

6 § I 2 kap. 4 § vapenförordningen (1996:70) anges att Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund ska lämna förslag på provledare till Polismyndigheten. Detta ska göras till Polismyndigheten i den polisregion där provledaren i huvudsak ska vara verksam.

Den som Polismyndigheten förordnar till provledare

- ska ha genomgått provledarutbildning fastställd av Naturvårdsverket och ha tjänstgjort jämsides med förordnad provledare vid minst två teoretiska och tjugo praktiska delprov
- ska ha genomgått samtliga prov i jägarexamen med godkänt resultat
- bör ha genomgått studiecirklar eller motsvarande inom ämnesområdet jakt och viltvård
- ska bedömas lämplig med hänsyn till yrkesverksamhet och personliga egenskaper
- ska vara känd som en kunnig och omdömesgill jägare med bred jaktlig erfarenhet och om möjligt ha erfarenhet av undervisning och
- bör vara känd inom jägarorganisation i länet eller annan liknande organisation.
- Förordnande som provledare gäller för viss tid, dock längst fem år.

7 § Förordnande som provledare kan återkallas av Polismyndigheten, om

- provledare begått brott av sådan karaktär att denne bedöms som olämplig för sitt uppdrag
- provledaren drabbas av sjukdom, skada eller annat men, som gör att provledaren inte kan fullgöra sitt uppdrag
- provledaren själv avsäger sig sitt uppdrag
- respektive jägarorganisation hemställer om återkallande eller
- andra särskilda skäl föreligger.

8 § Respektive jägarorganisation ska skyndsamt utreda klagomål mot provledares sätt att fullgöra sina uppgifter. Om det finns grund för att provledaren ska skiljas från sitt uppdrag ska respektive jägarorganisation redovisa frågan till Polismyndigheten och hemställa att provledarens förordnande återkallas. Om Polismyndigheten beslutar att återkalla förordnandet eller om detta löper ut, ska provledaren omgående återlämna all materiel och samtliga handlingar som rör provverksamheten till respektive jägarorganisation.

Jägarexamen - innehåll m.m.

Innehåll

9 § En fullständig jägarexamen består av ett teoretiskt prov och tre praktiska delprov. Före de praktiska proven ska godkänt teoretiskt prov avläggas. I bilagan illustreras vilka delprov som krävs för ytterligare jaktvapen för någon som sedan tidigare har delar av en fullständig jägarexamen.

Teoretiskt prov Bestående av det antal frågor som anges i 13 a § *(NFS 2019:8)*

Praktiska prov

- Hagelgevärsprov

- Grundprov/kulgevär
- Högviltprov/kulgevär (NFS 2019:8)

De tre praktiska delproven ska bestå av följande moment:

Hagelgevärsprov

- Säker hagelgevärshantering
- Avståndsbedömning
- Lerduveskjutning
- Skjutning mot markmål

Grundprov/kulgevär

- Säker kulgevärshantering
- Precisionsskjutning

Högviltprov/kulgevär

- Skjutning mot såväl stillastående som löpande älgfigur.

Om Grundprov/kulgevär inte avlagts före Högviltprov/kulgevär ska momentet Säker kulgevärshantering ingå. Vid underkänd Säker kulgevärshantering ska provet mot stillastående och löpande älgfigur avbrytas.

Momenten Speciell hagelgevärshantering under Säker hagelgevärshantering (enligt 16 §) - och Speciell kulgevärshantering under Säker kulgevärshantering (enligt 23 §) - som ingår i Hagelgevärsprovet respektive i Grundprov/kulgevär måste avläggas med godkänt resultat innan sådant prov får fortsättas.

Ett praktiskt delprov ska genomgås med samtliga moment under samma dag. Vid extrema väderleksförhållanden eller motsvarande får dock provledare besluta att något moment får genomföras senare.

Den provtagare som innan provet uppträder olämpligt med vapen får inte avlägga prov. Vid olämplig vapenhantering sedan något delprov ägt rum men annat delprov inte påbörjats kan provtagaren nekas vidare prov den dagen. Andra godkända moment i aktuellt delprov får i sådant fall inte tillgodoräknas.

10 § Ett godkänt prov gäller tills vidare.
Provledare ska utfärda intyg över genomgånget prov i samband med provtillfället. *(NFS 2023:5).* Provledare ska registrera samtliga avlagda praktiska prov med uppgift om godkänt eller underkänt resultat i Naturvårdsverkets jägarregister senast tio dagar efter genomfört prov. *(NFS 2023:5)*

11 § Som typer av jaktvapen räknas vid ansökan om tillstånd till innehav följande vapen:

Hagelgevär

Alla hagelgevär - oavsett kaliber, antal pipor, pipornas placering, funktionssätt, laddningskapacitet, jaktligt användningsområde etc. - samt kombinationsvapen med en eller flera hagelpipor.

Kulgevär avsedda för patroner i klass 2-4 samt för jakt tillåtna luftgevär

Alla kulgevär avsedda för patroner i klasserna 2, 3 och 4 enligt 14 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt - oavsett kaliber, antal pipor, pipornas placering, funktionssätt, laddnings- kapacitet, jaktligt användningsområde etc. - samt kombinationsvapen med en eller flera kulpipor av kaliber/kalibrar avsedda för patroner i klasserna 2, 3 och 4. Till denna vapentyp räknas även luftgevär tillåtna för jakt enligt 20 § Naturvårds- verkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt.

Kulgevär avsedda för patroner i klass 1

Alla kulgevär avsedda för patroner i klass 1 enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt - oavsett kaliber, antal pipor, pipornas placering, funktionssätt, laddningskapacitet, jaktligt an- vändningsområde etc. - samt kombinationsvapen med en eller flera kulpipor av kaliber/kalibrar, avsedda för patroner i klass 1.

Teoretiskt prov

12 § Naturvårdsverket ansvarar för både innehållet i och utformningen av det teoretiska provet. (NFS 2019:8). Det teoretiska provet ska avläggas på det sätt som Naturvårdsverket anvisar.(NFS 2019:8)

13 § Det teoretiska provet ska innehålla frågor inom ämnesområdena

- artkännedom,
- ekologi samt naturens och djurens utveckling,
- fångst av vilda däggdjur och fåglar,
- jakt- och vapenlagstiftning samt annan relevant lagstiftning,
- jaktetik,
- jakthundar,
- jaktmetoder,
- miljö- och naturvårdshänsyn,
- omhändertagande av fällt vilt,
- skadskjutning och eftersök av skadat vilt,
- skjutvapen och skjutteknik,
- skottverkan, ammunition och ballistik,
- säkerhet vid vapenhantering,
- viltforskning,
- viltförvaltning och viltskador, samt
- viltvård. *(NFS 2019:8)*

13 a § Det teoretiska provet innehåller 70 frågor (provfrågor) och ska lösas på högst 60 minuter. *(NFS 2019:8).* För att provet ska godkännas måste minst 60 provfrågor vara rätt besvarade. (*NFS 2019:8)*

13b § Utöver provfrågorna får Naturvårdsverket lägga till högst tre frågor (testfrågor) i det teoretiska provet utan att provtagaren vet vilka dessa är. Testfrågorna ska inte räknas in i provtagarens slutresultat. *(NFS 2019:8)*

14 § Provledare får endast använda det teoretiska provet i samband med provtagning. Provtagare får inte behålla, kopiera eller på annat sätt avbilda frågorna. Vid prov får hjälpmedel inte användas, annat än de som anges i 31 §. Provet avbryts för den som fuskar. Provtagare får avlägga endast ett teoretiskt prov en och samma dag.

Praktiskt hagelgevärsprov

15 § Det praktiska hagelgevärsprovet ska innehålla följande moment:

1. Säker hagelgevärshantering
2. Avståndsbedömning
3. Lerduveskjutning
4. Skjutning mot markmål

Momenten 1 och 2 får utföras som ett enda moment - enligt vad som före- skrivs i 18 §. För att bli godkänd ska provtagaren godkännas i samtliga moment.

16 § Vid Säker hagelgevärshantering ska provtagarens förmåga att hantera sitt hagelgevär säkert prövas på två sätt:

a) *Speciell hagelgevärshantering*, där provtagaren ska utföra vissa handlingar med ett hagelgevär på en särskild provplats. Vapenhanteringen kontrolleras och bedöms då i detalj enligt ett särskilt program.

b) *Allmän hagelgevärshantering*, där provtagarens vapenhantering ska kontrolleras och bedömas allmänt i samband med att Avståndsbedömning, Lerduveskjutning och Skjutning mot markmål genomförs.

För att kunna godkännas måste provtagarens vapenhantering vara säker.

17 § Vid *Avståndsbedömning* ska provtagarens förmåga att bedöma om ett mål är inom eller utom hagelhåll prövas. Sammanlagt fem viltfigurer (däggdjur) av falltyp ska visas samt en fågelsiluett mot fri himmel. Fågelsiluett och rådjursfigur ska för godkänt prov vara placerade på max 20 meters avstånd från provtagaren och för underkänt på 30 meters avstånd från provtagaren. Provtagaren ska markera ett skott med geväret mot de figurer han eller hon anser vara inom hagelhåll. För att kunna godkännas krävs att provtagaren inte markerar skott mot något av målen utom skotthåll och att provtagaren markerar skott mot samtliga mål inom skotthåll.

18 § Avläggs proven i 16 och 17 §§ samtidigt (kombinationsprov) ska prov- tagaren förflytta sig efter en markerad stig, där vissa hinder förekommer och där provtagaren på sex platser ges möjlighet att markera skott med sitt gevär mot viltfigurer (5 markbundna vilt och 1 fågelsiluett). För att kunna godkännas krävs att provtagaren uppfyllt samma krav som gäller för Säker hagelgevärshantering och Avståndsbedömning.

19§ Vid *Lerduveskjutning* ska provtagaren skjuta mot sex lerduvor som kastas rakt ut och bort från en plats omedelbart intill provtagaren - frånskott. Minst fyra träffade lerduvor krävs för godkänt prov.

20 § Vid Skjutning mot markmål ska provtagaren skjuta mot ett vänster- och ett högergående markmål på 20 meters avstånd - sidskott. Båda målen ska träffas för att provet ska vara godkänt. Som träff räknas minst åtta hagel (US nr 7-2,5 mm/7,5-2,4 mm) inom träffområdet (Ø 9 cm, placerat över lung-hjärtområdet) för hare eller rävfigur, eller 28 hagel inom träffområdet (Ø 18 cm, placerat över lung-hjärtområdet) för rådjursfigur.

21 § Om provtagaren underkänts i Speciell hagelgevärshantering enligt 16 § eller underkänts i något av momenten Avståndsbedömning/Säker hagelgevärshantering/Lerduveskjutning eller Skjutning mot markmål på grund av uppenbart undermålig vapenhantering, ska hagelgevärsprovet avbrytas. Andra godkända moment i hagelgevärsprovet får i sådant fall inte tillgodoräknas.

Praktiskt grundprov/kulgevär

22 § Det praktiska grundprovet/kulgevär ska innehålla momenten

1. Säker kulgevärshantering
2. Precisionsskjutning

23 § Vid Säker kulgevärshantering ska provtagarens förmåga att hantera sitt kulgevär säkert prövas på två sätt:

a) *Speciell kulgevärshantering*, där provtagaren får utföra vissa handlingar med ett kulgevär, där vapenhanteringen kontrolleras och bedöms i detalj enligt ett särskilt program.

b) *Allmän kulgevärshantering*, där provtagarens vapenhantering kontrolleras och bedöms allmänt i samband med att momentet Precisionsskjutning genomförs. För att kunna godkännas måste provtagarens vapenhantering vara säker.

24 § Om provtagaren underkänts i Speciell kulgevärshantering eller underkänts i Precisionsskjutning på grund av uppenbart undermålig vapenhantering, ska kulgevärsprovet avbrytas. Nytt prov måste i sådant fall göras av hela Grundprov/kulgevär annan dag.

25 § I *Precisionsskjutning* ska provtagarens förmåga att skjuta två väl sammanhållna träffbilder om fyra skott vardera prövas. Den första träffbilden ska provtagaren skjuta från skjutstol och den andra med jägarmässigt stöd. Skjutavståndet ska vara 80 meter. *(NFS 2023:5)* För att kunna godkännas krävs att kulhålen i respektive serie täcks helt av cirkelrunda träffbildsmallar. Serie skjuten från skjutstolen får ha högst 12 cm spridning. Serie skjuten med jägarmässigt stöd får ha högst 17 cm spridning. Om bara den ena serien är godkänd, ska momentet underkännas.

Praktiskt Högviltprov/kulgevär

26 § Praktiskt Högviltprov/kulgevär ska vara utformat som respektive jägarorganisations älgskytteprov och innehålla

1. Skjutning mot stillastående älgfigur
2. Skjutning mot löpande älgfigur

Skjutavståndet ska vara 80 meter. *(NFS 2023:5).* Om detta delprov avläggs före Grundprov kulgevär ska provet börjas med Säker kulgevärshantering.

27 § Provtagare som önskar avlägga godkänt Högviltprov/kulgevär ska skjuta ”Godkänd” för erhållande av respektive jägarorganisations älgskyttemärke i brons på godkänd provbana och inför provledare.

28 § Vid praktiskt Högviltprov/kulgevär ska provtagaren skjuta minst tre god- kända 4-skottserier samma dag för godkänt. Vidare får provtagaren inte skjuta mer än nio stycken 4-skottserier samma dag.

Omprov av underkänt prov

29 § Den som helt eller delvis underkänts i prov, har rätt att avlägga nytt prov. Omprov av helt underkänt prov eller avbrutet prov på grund av fusk eller uppenbart undermålig vapenhantering, får inte göras samma dag. Om endast *ett* av momenten Avståndsbedömning, Lerduveskjutning eller Skjutning mot markmål i hagelgevärsprovet underkänts, får högst två omprov av det underkända momentet göras samma dag. Motsvarande gäller om momentet Precisionsskjutning i Praktiskt grundprov/kulgevär underkänts.

Utformning av provplatser

30 § De skjutmoment med skarp ammunition som ingår i delproven Praktiskt hagelgevärsprov och Praktiskt grundprov/kulgevär samt i Högviltprov/kulgevär får genomföras endast på sådana platser på skjutbanan som berörd myndighet godkänt för skjutning med de aktuella vapentyperna.

Provtagare med funktionsnedsättning

31 § Vid prövning av provtagare med någon form av funktionsnedsättning ska proven anpassas till den typ av funktionsnedsättning provtagaren har.

Avgifter m.m.

32 § Provtagare ska betala en avgift till provbanan för respektive prov enligt följande: *(NFS 2019:8)*

Teoretiskt prov	500 kronor
Hagelgevärsprov	400 kronor
Grundprov/kulgevär	200 kronor
Högviltprov/kulgevär	200 kronor
Omprovsmoment	100 kronor
Tilläggsserie 1	50 kronor
Tilläggsserie 2	50 kronor

Skjutbanans kostnad för ammunition tillkommer. Inga andra avgifter utöver den av Naturvårdsverket fastställda avgiften och eventuell kostnad för ammunition får tas ut av provbanan vid provtillfället. Kvitto på betalda avgifter ska kunna utfärdas av provbanan. *(NFS 2019:8)*

32 a § Fördelningen av avgiftsintäkterna mellan provbanorna och Naturvårds- verket regleras i särskilt beslut.

33 § Intyg över avlagda prov i jägarexamen ska utfärdas av provledare och sammanställas i form av ett jägarexamensbevis. Provledare ska registrera samtliga avlagda prov i Naturvårdsverkets jägarregister senast tio dagar efter genomfört prov.

Registernummer för provledare och provbanor

34 § Provledare ska tilldelas ett registernummer av Naturvårdsverket bestående av länsbokstav och tre siffror. Provledare ska ange sitt registernummer på utfärdade intyg. *(NFS 2019:8).* Provledarens registernummer ska anges vid registrering av provresultaten i jägarregistret. *(NFS 2019:8)*

35 § Varje provbana ska tilldelas ett registernummer av Naturvårdsverket bestående av länsbokstav och tre siffror. Provledare som leder prov för jägarexamen vid provbana ska ange banans registernummer på utfärdade intyg. (NFS 2019:8). Provbanans registernummer ska anges vid registrering av provresultaten i ägarregistret. (NFS 2019:8)

Ikraftträdande

NFS 2015:10

Dessa föreskrifter trädde i kraft den 1 januari 2016 då Naturvårdsverkets före- skrifter (NFS 2005:4) om jägarexamen ska upphöra att gälla.

NFS 2019:8

Dessa föreskrifter trädde i kraft den 1 januari 2020.

NFS 2023:5

Dessa föreskrifter trädde i kraft den 15 maj 2023

Bilaga

Utgå från denna kolumn. Sök upp den rad där de vapen finns som provtagaren (eller motsvarande) redan har. Följ sedan raden åt höger och stanna i den ruta ovanför vilken de vapen finns angivna som provtagaren önskar anskaffa. Där står vilka prov som måste avläggas.

Sök här upp de vapen som provtagaren (eller motsvarande) vill anskaffa.

	Hagel	Kula 1	Kula 2	Kula 1 + Kula 2	Kombi 1 Hagel + Kula 1 Hagel + Kombi 1 Kombi 1 + Kula 1	Kombi 2 Hagel + Kula 2 Hagel + Kombi 2 Kombi 2 + Kula 2	Kula 1 + Kombi 2 Kula 2 + Kombi 1 Kombi 1 + Kombi 2
Inget vapen alls	T, Ha	T, Gk, Hk	T, Gk	T, Gk, Hk	T, Ha, Gk, Hk	T, Ha, Gk	T, Ha, Gk, Hk
Hagel	0	T, Gk, Hk	T, Gk	T, Gk, Hk	T, Gk, Hk	T, Gk	T, Gk, Hk
Kula 1	T, Ha	0	0	0	T, Ha	T, Ha	T, Ha
Kula 2	T, Ha	T, Gk, Hk	0	T, Gk, Hk	T, Ha, Gk, Hk	T, Ha	T, Ha, Gk, Hk
Kula 1 + Kula 2	T, Ha	0	0	0	T, Ha	T, Ha	T, Ha
Kombi 1 Hagel + Kula 1 Hagel + Kombi 1 Kula 1 + Kombi 1	0	0	0	0	0	0	0
Kombi 2 Hagel + Kula 2 Hagel + Kombi 2 Kombi 2 + Kula 2	0	T, Gk, Hk	0	T, Gk, Hk	T, Gk, Hk	0	T, Gk, Hk

T = Teoretiskt prov, Ha = Hagelgevärsprov, Gk = Grundprov/kulgevär, Hk = Högviltprov/kulgevär

Fotnot:
Kula 1 avser klass 1 enligt 14 § i Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2002:18
Kula 2 avser klasserna 2-4 enligt samma föreskrifter
Kombi 1 avser kombinationsvapen i klass1
Kombi 2 avser kombinationsvapen i klass 2-4

Bilaga 2 Instruktion digitalt jägarexamensprov

Via Naturvårdsverkets sida för jägarexamen nås information en provledare kan behöva vid provtillfället. Här loggar du som provledare även in i systemet.
Väl inloggad kan provledaren ladda hem nedan instruktion för hur provet går till:
Provgenomförandet från A till Z : Jägarexamen (flexiteexam.no).

Handbok för provledare vid jägarexamen

REVIDERAD NOVEMBER 2025

Den 15 december 1983 beslutade regeringen att jägarexamen skulle införas i hela landet den 1 januari 1985. Samtidigt bemyndigade regeringen Naturvårdsverket att bland annat utfärda föreskrifter för jägarexamen.

Naturvårdsverkets föreskrifter är bindande. Nu gällande föreskrift är den konsoliderade versionen Naturvårdsverkets föreskrifter om jägarexamen, NFS 2015:10, som togs fram i augusti 2024 men som ursprungligen trädde i kraft den 1 januari 2016.

Ändringsföreskrifterna, som ingår i den konsoliderade versionen, är NFS 2019:8 samt
NFS 2023:5, med ikrafttagandedatum 29 november 2019 respektive 30 mars 2023.

Handboken vänder sig framför allt till provledare för jägarexamen och är avsedd att medverka till att jägarexamen genomförs på ett enhetligt sätt i hela landet. Tillsammans med jägarorganisationernas PM, som finns att ladda ned från Naturvårdsverkets hemsida, ger den till exempel anvisningar om provplatsernas utformning och om hur proven ska genomföras och bedömas.

Naturvårdsverket svarar för handbokens innehåll, liksom jägarorganisationerna svarar för sin PM.

NATUR VÅRDS VERKET

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm. E-post: registrator@naturvardsverket.se, www.naturvardsverket.se
Besöksadress Stockholm: Virkesvägen 2. Besöksadress Östersund: F orskarens väg 5, hus Ub.

Version	Datum	Huvudsakliga ändringar
1.0	2018	Första versionen
1.01	2024-12-01	Uppdatering av både Handbok och JPM då jägarexamen numer är digital, samt språklig genomgång.
1.02	2025-11-10	Uppspelningsfunktion för jägarexamen tas i bruk, mindre uppdateringar på ett par ställen.
1.03	2026-11-05	Uppdatering av Handbok gällande förtydligande skjutstöd samt förenklad text om älgskytte.